

Tři výročí s hvězdičkou

Tak se nám to po deseti letech zase pěkně sešlo. Tři význační literáři Malé Hané mají letos kulatiny. Slavíme výročí sto let od narození **Františka Továrka *1915**, v listopadu popřejeme k jubileu **Štěpánu Blažkovi *1945** a v červenci jsme již povínšovali **Oldřichu Koudelkovi *1955**.

Tři jména, tři rozličné osudy, náтуры a svěbytné rukopisy. Zároveň však tři proutky tahající mízu i múzu z téže hlíny, z jediného podhoubí. Tři proutky, které když se spletoú v jeden, mohou vytvořit nosnou páteř malohanácké literatury. Literatury, jež je nositelkou dějinné paměti našeho domova.

Třebaže jsou díla všech tří jubilentů ve valné míře nadregionální, ústřední topos, česky řečeno středobod myšlenkového schématu nebo též společenského podvědomí, je v jejich diskurzích vůčihledný. Středobod jakožto kořen zdravého a nijak přehnaně akcentovaného patriotismu, k jehož doménám patří lidská skromnost, úcta a v neposlední řadě pokora. Zkrátka vlastnosti našim jubilentům tolik příznačné.

Společnost se hekticky proměňuje. Žijeme v době vizuální, 'klipovité', kdy v rychlém sledu střídá jeden obraz druhý, namnoze beze slov. A nejenže bez výkladu, ale často i bez ideje. Prohlížíme si staré fotografie a nebýt literatury, nic víc než to, že 'jó, tak takto tedy vypadalo náměstí před sto lety', bychom si říct nemohli. Pamětníci odcházejí a za čas nebude nikoho, kdo by nám ke starým obrázkům dokázal podat žádoucí komentáře. Nebýt literatury, nejspíš bychom na sebe pouze nedovtipně hleděli a krčili ramena. Z novin a zpravodajských článků, stejně jako z kronik a úředních dokumentů sice vyčteme fakta, nicméně pocity, myšlenky a vklady vlastního étosu bychom ve stroze faktografických písemnostech hledali jen těžko přetěžko. Oldřich Koudelka, jemuž je novi-

nařina tvrdou skývou, by nám o tom mohl jistě leccos povyprávět. Stejně jako o kruciólní funkci literatury, jež jak se zdá, nebyla dnes vsudypřítomnou podbízivostí, přehršlí obrázků a strohým jazykem zpravodajských a zábavných serverů adekvátně nahrazena.

Hovoříme o dějinné paměti - o základní esenci naší identity. Paměti, kterou si přirozeně, jak to koneckonců po věky věků platilo a stále platí, dotváříme pomocí vlastní fantazie. Jevy kolem nás bychom bez daru imaginace nedokázali definovat. Prostor lidské duše by se zatemnil a s ústupem ze svých vnitřních krajin by člověk přišel o svá nejvzácnější, nejzáhadnější a nejtajuplnější teritoria. Notabene nic není absolutní. A budiž je právě literatura oním nejlepším prostředkem, který naší paměti nedává spát. Nedovolí, aby zakrněla.

Nezchrádlí jsme ještě / neotupěli / v plížících se nížinách noci... deklamuje na úvod svého nejznámějšího opusu brněnský básník Jaroslav Erik Frič. Jeho hlas jakoby vycházející z hloubi krajiny vnitřní podává zprávu o končinách rozprostírajících se v člověku. O domově v bohulibě širém, leč zároveň i hmoždířem života vytloukaném nitru, v němž lehce zbloudíme a nebýt stop a prošlapaných cestiček, stěž tu pak sebe nalézáme. Přičemž těmi stopami a cestičkami bývají namnoze právě slova a věty coby hořící louče v nížinách noci. Slova nejlépe dvakrát vážená a věty promyšlená a tlukotem srdce řádně zbytnělé a utužené, výpovědi směřující k východisku. K pointě, na níž si dává dobrý a poctivý literát vždy setsakramentsky záležet.

A tak tedy co, co říkáte? Nenašel čas otevřít si vespolek lahev dobřého tříhvězdičkového koňaku a štrngnout si na ty tři hvězdičky, co se letos postupně rozzařují nad jmény našich drahých a milých jubilentů?

Za Iniciály Ruda B. Beran

Oldřich Koudelka

Básník a rytíř myslivosti, držitel tří uměleckých cen Českomoravské myslivecké jednoty (2009, 2010, 2015), doktor estetiky a kultury PhDr. Oldřich Koudelka se v roce 1994 vrátil jako již ostřílený novinář do rodného kraje; zčásti prchaje před plošnou bulvarizací celostátních deníků a periodik a zároveň přitom naslouchaje tlukotu vlastního srdce. To vyslyšelo ozvy spřízněného srdcebití s četnými obyvateli lesa a přivedlo básníka do lovišť, kde jako chlapec o školních prázdninách krotíval své velké sny pod láskyplnou kuratelou prarodičů. Ba teprve zde, v hájence pod Lavičnou, píše Koudelka své stěžejní partitury a opusy. Coby komtur družiny černých rytířů vystupuje smířlivě jako hlavní protagonist v autobiografické knize povídek *Černí rytíři z Lavičné* (2004), jež se vbrzku stává součástí kánonu české myslivecké literatury. A neméně pozoruhodné jsou i jeho sbírky poetických etud *Slza a proč o láskách* (1995), *Třpyt lesa* (2006) či *Partitury zelených lásek* (2014). Bez odezvy nezůstává ani *Knížka (ne)jen pro myslivce aneb Co mne jen tak při šoulání napadlo* (2008), která je naplněna básníkovými rozvahami o životě stejně jako jeho přírodními reflexemi. V letech 2006 - 2012 předsedá Oldřich Koudelka Klubu autorů Českomoravské myslivecké jednoty a mimo jiné se úzce přátelí s našim významným neurologem a mysliveckým spisovatelem docentem MUDr. Jaromírem Kovaříkem, CSc. a s legendou české myslivosti profesorem Ing. et Ing. h. c. Josefem Hromasem, CSc. Ty zvěčňuje v biografiích *Rytíř historie a umění* (Kovařík, 2011) a *Všechny moje hlasy* (Hromas, 2010).

M. Kovaříková

Celospolečenského uznání, daleko nad rámec světa literatury či myslivosti, se pak básníkovi dostává za publikaci *Trénoval jsem Emila...* (2007), v níž autor otevřeně vyjádřil své pocity - umělecké, sportovní, lidské, filosofické i občanské - z četných setkání s prvním a jediným trenérem čtyřnásobného olympijského vítěze Emila Zátopka, čtyřidevadesátiletým JUDr. Janem Haluzou.

Pro malohanácký region jsou obzvláště přínosné Koudelkovy tituly inspirované regionální historií: *Dějiny Jaroměřic na Malé Hané* (2004), *Vlčí máky pod Cimburkem* (2005), *Sokolové* (2006), *Když Třebůvka unášela čas* (2006), *Sklárna* (2007), *Chornice aneb staletí pod Štíhlou kráskou* (2008) a *Zelený strom vypravuje* (2008), stejně jako životopisná monografie *Žil pod Kalvárií Jan* (1999) o jaroměřickém rodákovi, válečném pilotu Janu Parolkovi, příslušníkovi 311. československé bombardovací peruti Royal Air Force.

K dnešnímu dni má Oldřich Koudelka na svém kontě 29 vydaných knih. Přitom ne jeden titul skončil v šuplíku a na jiných se pracuje. Nuže tedy, která jeho kniha bude tou třicátou - jubilejní? Mohla by to být třeba další sbírka povídek, tentokrát z dávné i blízké historie naší krajiny. V našem listu otištěná ukázka budiž tomuto dobrou předzvěstí.

Autor těchto řádků se s básníkem a rytířem myslivosti setkal poprvé v roce 1997 při obnovené tradici sokolských šibřinek. Ty tehdy Olda Koudelka moderoval. Bylo to v Jevičku ve foyer sálu Hotelu Morava, na schodišti pod legendární a dnes již neexistující vysouvací mříži. „Seděl jsem zde sám, znaven po scénickém vystoupení, usrkal červené víno, když tu si ke mně Olda přisednul. Na dně jeho prázdné skleničky ležela jiskra, jež mohla být i perličkou, a ta posléze zalitá vínem explodovala v gejzíry slov a vět plných ideálů, nových impulzů a metafor. Vzniklo zde nejen dlouholeté a pevné přátelství, ale s ním i Literární sdružení Iniciály. Pravda, tak nějak to přeci začalo - bylo, je a věrme, že ještě předlouho bude!“

Ruda B. Beran

Domov

Oldřich Koudelka

Trpím, když ti nemohu hlasem obnažit
zázrak života
a naléhavěji než stromy
to nemohu sdělit beze slov.
Čím více poznávám les,
zvěř, sebe i tebe,
tím více chápu,
že každý z nás potřebujeme strom,
od kolébky po rakev,
neboť máme hluboké kořeny,
pevný kmen
a košatě rozčuchanou korunu
co květem domova
vždy rázně zavoní.

Srdce

Oldřich Koudelka

Uvězníte-li v kleci sokola,
který je zvyklý
vládnout vzdušnému moři,
brzy pojde steskem.
Pustíte-li na svobodu
v ohradě odchovaného srnce,
při prvních skocích si zláme běhy.
V zajetí každé srdce zeslábně a zmenší se.
Velké bývá divoké, svobodné srdce.
A já vím, jak rychle chřadne,
ztratí-li svobodu.

Malá Haná

František Továrek

Malá Haná, to je řeka hlíny,
jež nosí živnou tíhu klasů,
kde stíny padnou měkce do roviny
předouce půvab se soubratřím jasu.

Malá Haná, to je pochod lánů
špalířem kopců s ponížným čelem,
kde noc se mlčky přibližuje ránu
dumajíc o tichu po mlze osiřelém.

Malá Haná, to jsou bílé dvory,
remonkér práce na odlehle tůňce,
kde oko často hledí na obzory
a bděle hlídá rozzevláté slunce.

Malá Haná, to je litanie,
poutnická hvězda, matná záře svíc,
na vršku rostou kříže Kalvarie,
z doliny volá kalich Vanovic...

Slyš vroucnost prosebného hlasu,
ty požehnaná darem milosti,
buď zdráva na tětivách času,
vzrůstěj, a smutku nehosti!

Močál

Oldřich KOUDELKA

Starý, lidskou rukou nepomačkaný les, rozprostíral mlčenlivě svoji listnatou a zatuchlou klenbu. V dálece na opuštěné pasece čněla k nebi stará jedle, která vždy s hlubokým hučením ohlašovala příchod nepohody. Lidé se těm místům, kterým se od nepaměti říkalo V Javorníku, vyhýbali, neboť se tam nedalo dostat jinak, než přes neprostupný močál. Říkalo se, že tam, v rašeliništích, od jistých časů straší a domov tam mají hejkalové. Zvěř však na pověry nikdy nedala. Spokojené a v bezpečí zde žila srnčí rodina. Pěkný, starý a silný srnec se štíhlonohou družkou. Jednoho roku, když se vše rozzelenilo jarem, přivedla srna na svět silného a čilého srnečka. Zde začíná náš příběh. Ve chvílích, kdy se na okraji močálu v koutě roztodivných Drahan šelil den v husté, teplé spleti a do skryší lesa začaly pronikat první sluneční paprsky...

Močál byl ostrov uprostřed moře šumících stromů. Snad i nehluboký, kdo ví, s mocností pramenišť nedaleké říčky Úsobrnky. Jeho okraje byly od pradávna zarostlé ostřicí, náletovými olšemi a břízami. Srnčí rodina se nejraději zdržovala v houštinách na druhé straně močálu, daleko od cest k lidským obydlím. Půda zde byla nepevná, žily vody naháněly strach. Zřídkaví lovci a staří pastýři poznali sice některé přechody, ale i tak se do křížku s těmito zákoutími přírody nikdo dobrovolně raději nepouštěl. A přesto, jednou v zimě zabil pytlák odkudsi ze Suchého nebo Benešova srnečkovi matku. Nejspíše využil toho, že močál překryl led. Těžké to pro srnečka byly časy. Onemocněl, měl hlad, třásl se při vzpomínkách na odporný lidský pach.

Přesto přežil. Zesílil, vyrostl, stal se kapitálním srncem, který do mlhavých rán nad močálem hlasitě bekal. Jednou v létě se mu zachtělo podívat se na svět okolo sebe. Lákaly ho rozkvetlé louky na protilehlé straně rašeliniště. Vyšel se proto opatrně podél lesa do neprobádaných míst. Vyšel na zelenou louku okrášlenou květinami, bzukotem včel a čmeláků. Pociťl na těle podmanivé teplo slunečních paprsků. Při paši přestupoval z nohy na nohu, vysoko zdvíhal hlavu ozdobenou úžasným parožím s bohatým perlením, stříhal slechami a nedůvěřivě nasával okolní vůně studeným větrníkem.

V lese za močálem ho hlídaly sojky. Strážkyně lesa. Upozorňovaly ho na všechno, co mohlo znamenat nebezpečí. Jakmile sojka znepokojeně zakřičela, ihned se uklidil do bezpečí stromů.

První lovec, který ho uviděl, zůstal stát jako přikovaný. Nevěřil svým očím. Takové paroží osmeráka ještě nikdy neviděl. S bušícím srdcem strhl z ramene pušku a klekl do rozmáčené země. Srnec ho ale navětril. Hlasitě zabekal a bleskurychle zmizel...

Od té doby neměl lovec klid. Setkání s kapitálním srncem ho provázelo i ve snu. Musím ho dostat! Opakoval si stále a přemýšlel, jak to co nejlépe provést. Byl si totiž dostatečně vědomý nebezpečnosti míst, kde srnec vychází za pastvou. A tak se také stalo. Tak dlouho se toulal okolo jeho chodníků, četl stopy, až ho jednoho šedivého a zimomřivého rána konečně dostal na mušku. Toho dne se srncovy strážkyně opozdily a místo jejich křiku zaburácel nad močálem výstřel.

Lovec našel na nástřelu jen pár drobných kapek barvy. Sledoval stopu srnce podle kapek deště otřesených ze stébel trav. Byl si jist, že srnec zasáhl, ale také mu bylo jasné, že bez psa si neporadí.

Barvář, kterého později na stopu zvířete nasadil, mu sice umožnil dvakrát dostat se k srnci téměř na dostřelnou ránu, ale nakonec vše skončilo, když těžce poraněné zvíře zamířilo do rodového močálu. Srnec ztratil mnoho krve, byl vysílený, žíznivý a zmocňovala se ho únava. Vyhledal přechod a rozběhl se z posledních sil do konejšivé náruče ostřice a hustého náletu. Ocitl se na lepkavé, nepevné půdě. Jeho strach byl silnější, než nebezpečí, které močál znamenal. Pil kalnou vodu. Štěkot psa zůstal kdesi vzdálen. Srnec bojoval se smrtí, ale na štěstí pro něj již byl sám. Člověk ani pes se za ním do spleti močálu neodvážili...

Na vyvýšenině v močálu ležel postřelený srnec několik dní. Síly se mu vracely jen velmi zvolna. Obležovaly ho mouchy, které dráždila jeho krev. Měl štěstí, že se do těchto míst nechtělo predátorům. Po zemi jim v tom bránila voda a mazlavé bláto, ze vzduchu pak husté, olistěné větvoří.

Uběhlo několik dnů a nocí, než se rána zacelila a překonal palčivé bolesti. Jednoho rána ho probudil ptačí sbor a on opět zatoužil plně žít. Poprvé vstal a i když byl ještě hodně zesláblý, odvlékl se z močálu do houštiny. V lesním prameni se hltavě napil studené vody. Houština se mu na nějaký čas stala útočištěm, kde obíral maliník a všelijaké byliny. Později si však zvykl chodit na paši opět do močálu, na vyvýšené ostrůvky měkkých travin. Stal se z něho velice opatrný, starý samotář. Večer vycházel na pastvu pozdě po soumraku. Nejraději se pásal za bledých měsíčních nocí. Ráno zatahoval, když byl ještě močál ukrytý v neproniknutelném mlžném závoji. V říji byl divoký a kdekoliv se ukázal, všichni soupeři před ním couvli. Opatrnost ho však neopouštěla. Když zkrotil svoji vášeň, vrátil se celý zničený do své mokřadní samoty.

Přes zimu mu vyrostlo nové, ještě mohutnější paroží, se silnými robustními výsadami a přehraděným perlením. S vrcholícím jarem srdnatě vytloukal až ostré výsady na koncích zcela vybíli. Stále žil osamoceně. Král močálu, který nikdy nezapomněl na utrpení, které mu uštědřil člověk.

Nezapomněl však ani lovec. Pořád ho pronásledovalo pomýšlení, že postřelil nejsilnějšího srnce, co kdy viděl. Trofej nejspíše i se zvířetem pohltit prokletý močál. Ale co když osmerák přežil? Potká ho ještě někdy? Nebo třeba některého z jeho potomků? Kdo ví?

Až jednou. Tam kde se stará pastýřská cesta přibližuje k okraji tajuplného močálu, spatřil lovec otisky velkých spárků a směrem do středu močálu ohryzanou travu. Následovalo zapraskání v porostu a hlasitě zabekání, odcházející spěšně do hloubi mlžné stěny. Vysmál se mu! Ani na chvíli nepochoyboval, s kým má tu čest!

Náhoda chtěla tomu, že lovec našel srnčí paroží, který srnec shodil v listopadu. Odnesl si ho domů a uložil na policičku, aby ho měl stále před očima. Taková nevidaná síla! A tajemství ukryvá ten prokletý močál!

Kolik rán, večerů, ale i nocí strávil v mlžném příkrovu doufající, že srnec alespoň zahlédne a pokusí se ulovit, by nikdo nespočítal. Z lovecké vášně se stávala posedlost a slepota. Srnec dokonce jako by začal nenávidět, hnala ho touha zvířete zabít, pomstít se mu za všechnu nepohodu. Stával se zlomyslným, krvelačným, závistivým, nelidským.

Každý příběh však jednou končí. A ty konce často bývají neveselé. Lovce tenkrát tušil pěkný, sluneční den, když usedal na jednoduchou lávku, kterou si zbudoval při jednom z chodníků do mokřadu. Pomalu vybledla noc. Najednou, zahalený řídkou mlhou, stál na travnatém ostrůvku v močále srnec. Byl to ON! Pokojně se pásł. Lovce křečovitě sevřel zbraň. Byl zmatený, nervózní, nedočkavý. Do ticha lesa houkl výstřel...

Srnc poklesl v kolenou. Vzápětí se s obrovskou námahou opět zvedl a smrtelně raněný na vratkých bězích zamířil do středu močálu. Než střelec stačil zareagovat, zmizel mu srnec z očí.

Bleskurychle byl člověk na zemi a vydal se po zvířecím chodníku do vlhkého a nevlidného ticha. Nevěstilo nic dobrého. Mazlavá a páchnoucí břevka mu svírala holínky, když opatrně kráčel do míst, kam nejspíše ještě lidská noha nevstoupila. Na nástřelu našel jasnou barvu z plic. Podivná slepota tahala lovce po této stopě. Když močál udržel srnce, udrží i mne!

Lovce se nutil jít dál. Potom ho uviděl. Srnec ležel jen pár desítek metrů před ním. Navěřil ho a zvedl hlavu. V tmavých světlech se naposledy zatřpytil vyhasínající život. Ještě než by bývala mohla zahřmět dostřelná rána, hlava mu definitivně klesla na zem.

Jen s námahou vytahoval lovec nohy z bláta. Musel se dostat k srncovi. Močál studil a rašeliniště bylo stále řidší. Chytil se trsů trávy a kluzkých větví. Zmocňovala se ho hrůza. Vnitřní hlas ho ale přesvědčoval, aby udělal ještě krok, dva, aby se natáhl po hlavě s mohutným paroží. Vysoko nad hlavou držel zbraň, když se ke zhaslému zvířeti přiblížil na dosah. Půda pod nohama se mu však začala rozestupovat. Rašeliniště ho nemilosrdně začalo pohlcovat. Čím více se bránil, tím více ho neviditelná síla táhla kamsi ke dnu. Konečky prstů se dotknul srnčích parůžků. Z hrdla se mu vydral šílenný výkřik, když jeho oči naposledy nahmátly trofej.

Voda v močále se ještě chvíli třpytila korálky bublin. Zanedlouho slunce vypilo ranní mlhu a les se rozsuměl ptačím koncertem.

x x x x

... na okraji močálu, v pasece, kde stará jedle vždy oznamuje nepohodu, stál mimořádně silný roček. Hrdě, se vztyčenou hlavou. Potomek svých nesmrtelných zvířecích rodičů...

ak. malířka Inka Delevová

Epigram

Štěpán Blažek

Jedním jsem si jistý
vy překonáte komunisty
Tento svět zničíte navzdýcky
svobodně a demokraticky

A patřičné vysvětlení:

V České republice se denně zastaví až 13 ha půdy. Někdy se uvádí, že půdy zemědělské, což by znamenalo, že se ještě navíc zastaví půda nezemědělská. Jestliže 13 ha by byl celosvětový průměr, pak by se ve světě denně zastavělo 9 100 ha půdy, to je 91 km². (Na světě je přibližně 700 krát více lidí než v České republice.) Těchto 91 km² si můžeme představit jako pás široký 3 km a dlouhý 30 km. To je přibližně od Městečka Trnávky až za Boskovice. U nás za posledních 23 let zmizelo 17,4% zemědělské půdy.

Změní se v Česku v tomto směru něco k lepšímu? Nezmění. Ministři, poslanci, zastupitelé měst a obcí musí koncem svého volebního období vidět za sebou co nejvíce betonu, dlažby, asfaltu apod. Kdo by je opět volil, kdyby za sebou nic takového neviděli?

Jaký to např. bude pro zastupitele krásný pohled, když za sebou uvidí dostavěnou Hitlerovu dálnici.

Zemědělské půdy ubývá, ale počet obyvatel v České republice se může v krátké době povážlivě zvýšit.

Aktuální limerik

Štěpán Blažek

Jeden děda z Karlových Var
používá denně samovar
Čaj vaří ruský
lázně jsou ruský
Chybí mu jen car

Motýli a můry

Štěpán Blažek

Kam vítr, tam plášt. *A to napříč politickým spektrem.* - Kdo rychle dává, dvakrát dává. *Ale brzy se propadne do záporných čísel.* - Hledaj pravdy, slyš pravdu, uč se pravdě, miluj pravdu, prav pravdu, drž pravdu, braň pravdy až do smrti... *Váš požadavek je politicky nevyvážený.* - Kdo lže, ten krade. *A je za vodou.* - Medardova kápě, čtyřicet dní kape. *A to je o tom, že bude čtyřicet dní pršet.* - Říkal jste: *Nosit dříví do lesa a nosit sovy do Atén. Ale v čem přesně jsou ty styčné plochy?* - Peníze nesmrdí. *To je super.* - Nehas, co tě nepálí. *To platilo už za totality.* - Zelená je tráva, fotbal, to je hra. *K tomu není co dodat.* - Kam, panenky, kam jdete? *To je dobrá otázka. Dě-kujeme vám za ni.* - Ententyky dva špalíky čert vyletěl z elektriky. *A je tu nastolen problém.* - Co tě nezabije, to tě posílí. *Potažmo posune kupředu.* - Tak nám zabili Ferdinanda. *V pohodě, paní Müllerová.* - Kdo se bojí, nesmí do lesa. *A vy to moc dobře víte.* - Kočka leze dírou, pes oknem. *Přepište dějiny!* - Kdo šetří, má za tři. *To je pravicový extrémismus.* - Lež má krátké nohy. *Ale obdržela mandát od voličů.* - *Vnímáme signály,* že jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá. - Sytý hladovému nevěří. *Ale podívejme se na to prizmatem současnosti: věří hladový sytému?* - Byl pozdní večer, první máj, večerní máj, byl lásky čas. *To byla síla!*

František Továrek (100 – 75 – 25)

Mezi letošními jevíčskými výročími zaujímá bezesporu čelné místo právě uplynulých 100 let od narození Františka Továrka. Zároveň si připomínáme i 25 let od jeho úmrtí.

Jeho dílo i vzpomínky na jeho činnost však stále žijí mezi námi. Kolik jevíčských občanů bylo alespoň jednou za život na táboře na Slovensku? František Továrek tábory nejen organizoval a vedl, ale dokázal také si vychovat zdatné následovníky, takže se konají dodnes. Vezměme ale všechny ty zásluhy popořadě.

František Továrek se narodil 29. září 1915

v Konici, lásku k přírodě v něm vypěstovala jeho matka, pro život si zapamatoval i její pracovitost a houževnatost. To vše mu pomohlo v dalších životních etapách. Z konické měšťanky přestoupil na prostějovskou reálku, ukázal se jako schopný student, a tak se dostal na vysněnou pedagogickou akademii do Prahy. Zde se setkal s řadou odborníků, kteří mu vštěpovali důležité pedagogické zásady. Patřil mezi například boskovický rodák Otokar Chlup, kontakty nepřerušili ani po letech, když byla v roce 1958 v Jevíčku před zámečkem odhalována busta J. Á. Komenského, hlavní projev přijel pronést právě Otokar Chlup.

To už měl František Továrek za sebou zajímavou životní dráhu. Po studii, jak ostatně bylo tehdy častým zvykem, dostal místo na Podkarpatské Rusi, působil zde od roku 1935 do roku 1938, řeklo by se pouhé 3 roky, ale v jeho životě byly zásadním zlomem. Jednak zde poznal svou budoucí manželku, jednak si zde na celý život oblíbil zdejší krajinu a často se Podkarpatské Rusi věnoval ve svém díle.

V roce 1939 nastoupil na měšťanskou školu v Jevíčku, kde setrval až do svého odchodu do důchodu v roce 1976. Místo odpočinku pokračoval dále v práci veřejné, organizátorské, literární a mnohé jiné. Zemřel 11. ledna 1990.

Zkusme upozornit alespoň na některé Továrkovy počiny důležité z pohledu jevíčského.

Jako učitel mu prošlo rukama mnoho generací jevíčských dětí, jeho poslední žáci dnes už mají skoro 55 let. Vždy se snažil o novátorský přístup, zapojoval školu do aktuálního života, nešetřil časem ani námahou

při organizaci nejrůznějších školních akcí a přípravě zákovských vystoupení, jichž byl mnohdy autorem. Měl na paměti i činnost mimoškolní, jejímž vyvrcholením byly právě již výše zmíněné tábory.

Zcela zásadní jsou jeho zásluhy na poli vlastivědném. Svou zálibu v historii rozvinul po příchodu do Jevíčka v celé řadě publikací, mimochodem některé jsou dodnes nepřekonané jako například poutavé vyprávění Metla Boží popisující poměry v Jevíčku a okolí během různých válek. V této a dalších publikacích se objevila typická Továrkova snaha oživit dějiny konkrétními osobami a na pozadí událostí přiblížit jejich osudy.

Vedle psaní vlastivědných příspěvků je nutno také vyzdvihnout Továrkovu činnost organizátorskou a připomenout alespoň dva body. Po roce 1960 se snažil překonat pomyslné rozdělení regionu Jevíčka novými hranicemi krajů a spolupracoval s velkoopatovickými vlastivědci na vydávání řady důležitých publikací a časopisu Malá Haná.

Stejně schopnosti osvědčil i při dlouholetém redigování místního zpravodaje Pod jevíčskou věží. Celkem tak na nejrůznějších místech publikoval téměř 2 000 článků.

Rozsáhlé je i jeho dílo literární, napsal 35 knih s různou tematikou, od básnické sbírky přes povídky, knihy pro mládež či příručky obsahující cenné rady pro táborníky. I zde si vypracoval svébytný sloh, kterým připoutával čtenářovu pozornost. Jakoby vedl dialog se svými postavami a zároveň i se čtenáři. Vědom si důležité pedagogické poučky o udržení kontaktu s posluchači, snažil se je vtahovat do děje a zároveň nezanedbávat zpětnou vazbu. Jeho knihy nevznikaly održeny od reality, naopak odrážely prožitá a vyzkoušená.

Nebyl to jediný prvek, který oživoval jeho tvorbu. Používal zvláštní způsob slovosledu, kterým nutil čtenáře k pozornosti a zároveň k zamyšlení nad obsahem. Ze své praxe básnické přenesl do prózy poetické vidění světa, vhodným výběrem slov tak povyšoval běžný text na cosi hodnotnějšího. Líčil-li východ měsíce nad táborem, mohli jste si být jisti, že to neodbyl jedním slovesem, ale snesl celou řadu poetismů, které dokázaly děj ozvláštnit. Šlo-li však o publicistiku, dokázal se vyjádřit zcela jasně a přímo.

Tak by se dalo o životě Františka Továrka pokračovat. Vypočítávat veřejné funkce, sepsat bibliografii, citovat ukázky, tolik místa však nemáme. Místo rozsáhlého závěru raději použijme název jednoho z jeho děl. Váš nelze zapomenout.

Robert Jordán

O CYKLISTECH V JEVÍČKU / reportáž z roku 1983

František Továrek

Ve spolupráci s TJ Favorit Brno a pod patronací MNV v Jevíčku objevuje se každoročně od roku 1977 na listině cyklistických závodů Závod míru nejmladších. Vedle našich se jej zúčastňují družstva z NDR, PLR, MLR, Finska, Rakouska. Zatím co prvního ročníku se zúčastnilo 41 závodníků ze tří zemí (ČSSR, PLR, Finska), v sedmém ročníku už startovalo 224 cyklistů z pěti zemí a 53 oddílů ČSSR.

Start 1. etapy - časovky jednotlivců - bývá 8. května v 9.30 hodin u gymnázia. Závodníci se v minutových intervalech vydávají přes Smolnou a Bělou do Březiny, odkud se stejnou cestou vrací. Odpoledne v 17.30 hod. je na Palackého náměstí start 2. etapy, která vede přes Jaroměřice a Šubířov do Konice, dále na Březsko, Chobyni a Šubířov (okruh Šubířov - Šubířov se jede dvakrát) a ze Šubířova zpět do Jevíčka. Třetí etapa, závěrečná, se jede 9. května. Má start v 10.00 hod. opět na Palackého náměstí. Okruh Jevíčko, Velké Opatovice, Brťov, Korbelova Lhota, Slatina, Březina, Šnekov, Křenov, Zadní Arnoštov, Jevíčko, absolvují závodníci třikrát.

Součástí Závodu míru nejmladších je vždy 9. května manifestační jízda celého pelotonu na hřbitov rudoarmějců u Vísky, spojená s položením věnců a krátkým projevem, doplněným občas i o překlad do ruštiny a němčiny.

V předvečer 3. ročníku Velké ceny DIU dne 8. října 1983 uspořádal oddíl cyklistiky zábavný večer s vylosováním ankety o „Nejoblíbeněj-

šího cyklistu, který kdy startoval v Jevíčku“. Po sečtení hlasů se jím stal Miloš Hrazdára z Dukly Brno. Zábavný pořad uváděl komentátor Čs. televize Petr Kment. Na pódiu soutěžila družstva Rudé hvězdy Plzeň, Favoritu Brno, Sokola Jevíčko (Lexman, Khun, Bombera, Mikulášek, Žák) a Dukly Brno. Celý pořad vysílalo dne 18. října televizní studio Brno.

Divácky nejméně zajímavější byl turnaj v kolové za účasti patnáctinásobných mistrů světa bratří Pospíšilových, dvou dvojic NDR a dalších dvojic našich. Součástí turnaje byla i soutěž v krasojízdě žen. Obojí se konalo 6. prosince 1982 v nové sokolovně za účasti 568 diváků.

Oddíl cyklistiky TJ Sokol Jevíčko má dobrou základnu v mládeži. V Závodě míru nejmladších se například dobře uplatnili Lubomír Vykydal, Ladislav Halačka ml. Petr Orálek a Jiří Širůček. Mladí jevíčtí cyklisté získali v letech 1980-83 dvě stříbrné medaile, jedno čtvrté a dvě sedmá místa v krajském přeboru žáků, a jednu bronzovou medaili v kategorii dorostu. V okresních přeborech získali jednu zlatou a čtyři bronzové medaile (Martin Konečný, Jan Finsterle ml., Petr Šich, Sándor Pocsai, Daniel a Lubor Mikuláškoví).